

Láska

Přeložila Magda Reinerová

Dveře cely se otevřely a dozorce vhodil cosi dovnitř.

„Chyťteje!“ řekl.

Byl to pytel a na něm číslo. Dopadl na zem, vězni rovnou k nohám. B. vstal, zhluboka se nadechl a pohlédl na dozorce. „Váš civil!“ řekl dozorce. „Převlékněte se, hned vás přijdou oholit.“

V pytli byl oblek, který B. před sedmi lety svlékl, a jeho boty. Oblek byl tak zmačkaný, že na něm nezůstala nit hladká, boty chytlý plšeň. Rozbalil košili, i ta byla plesnivá. Sotva byl s oblékáním hotov, přišel vězeň-holič a oholil ho.

Za hodinu ho odvedli před malou kancelář věznic. Na chodbě čekalo asi osm nebo deset vězňů převlečených do civilu, jeho však zavolali, sotva došel ke dveřím kanceláře. Za psacím stolem seděl strážník, vedle něho stál další, a po úzké místnosti před nimi se pomalým krokem procházel kapitán.

„Pojďte sem,“ řekl strážník za psacím stolem, „jak se jmenujete? ... Jméno matky? ... Kam od- sud půjdete? ...“

„To nevím,“ řekl B.

„Jak to?“ zeptal se strážník, „vy nevíte, kam půjdete?“

„Ne,“ řekl B., „nevím, kam mě povedou.“

Strážmistr na něho vrhl mrzutý pohled. „Kam by vás vodili,“ řekl nevládně, „můžete jít na oběd domů, k ženě. A v noci už můžete s mandelem do stodoly. Rozuměl jste?“

Vězeň neodpovídal.

„Tak tedy — kam půjdete?“ zeptal se strážmistr znovu.

„Do Jilmové 17.“

„Budapešti — který obvod?“

„Druhý,“ řekl B., „Proč mě propouštíte?“

„Co se tolik ptáte,“ bručel strážmistr, „propouštíme, a dost. Budte rádi, že se nás zbavíte!“

Ze sousední místnosti přinesli jeho cenosti — niklové náramkové hodinky, plnicí pero a odfenou, zelenavě černou tobolku ještě po otci. Byla prázdná.

„Poděpšite to!“ řekl strážmistr.

Bylo to potvrzení na niklové náramkové hodinky, na plnicí pero, na tobolku.

„Tohle taky!“

Bylo to další potvrzení, na sto čtyřicet šest forintů za vykonanou práci. Vysázeli peníze před něho na stůl. „Seberte si to!“ řekl strážmistr. B. vytáhl tobolku z kapsy a nacpal bankovky i s drobnými do jedné přihrádky. I tobolka páchla plisní. Naposled mu předali propouštěcí list. Vytečkovaná řádka začínající slovy DŮVOD ZATČENÍ zůstala prázdná.

Postával tam na chodbě ještě snad hodinu, pak ho spolu s třemi dalšími muži vyprovodili k hlavní bráně. Ale ještě cestou je dohonil strážmistr, ukázal na jednoho ze čtyř propouštěných a dal ho dvěma dozorcům pod samopaly odvést zpět do vězeňské budovy. Čerstvě oholená tvář vězně náhle zežloutla,

jako by se mu byla rozlila žluč v těle, oči kalně ztěžkly.

Šli tedy dál ve třech.

„Tamhle máte tramvaj, nastupte si!“ řekl dozorce, když prozkoumal B.—ův propouštěcí list a vrátil mu ho.

B. stál a díval se před sebe do země.

„Na co čekáte?“ ptal se strážmistr.

B. jen stál a díval se do země.

„Táhněte už k čertu, šlovčče!“ řekl dozorce, „nač ještě čekáte?“

„Už jdu,“ řekl B., „tak tedy můžu jít? ...“

Dozorce neodpověděl. B. zastřelil propouštěcí list do kapsy a vyšel z brány. Po několika krocích by se byl chtěl ohlédnout, ale ovládl se a šel dál. Pozorně naslouchal, ale žádné kroky za sebou neslyšel. Když dojde k tramvajím, aniž se mu zezadu položí na rameno těžká ruka, aniž ho někdo zezadu zavolá jménem, snad — snad to bude znamenat, že ho nadobro propustili. Nadobro?

Když došel ke stanici, chvatně se ohlédl: nešel za ním nikdo. Sahl do kapsy, ale neměl u sebe kapseník, aby si setřel kapky potu, které mu vyzrály na čele. Nastoupil do tramvaje, která právě skrípivě dojíla do stanice. Z vlečňáku vystoupil vězeňský dozorce, a jak procházel kolem prvního vozu, dlouze a vyzývavě si B.—a změřil malýma očima v podobané tváři. Ten ho nepozdravil. Tramvaj se rozejela.

V té chvíli, v zlomku okamžiku, když B. vězeňského dozorce nepozdravil a tramvaj se rozejela, se svět kolem něho rozezvučel. Byl to pocit, jako když se v biograftu porouchá stroj a film běží němě dál,

aby se potom najednou, v půli věty, v půli slova zvuk vrátil hercům na rty otrávané naprázdno, a hluchoněmý sál, kde jako by i diváci ztratili pojem třetí dimenze, se náhle — ve zlomku okamžiku — až po strop naplnil hlaholem hudby, zpěvu, hovorů. Teď začaly barvy kolem něho třesit. Tramvaj přijíždějící z protisměru byla tak žlutá, že taškou žlut v životě nevidí; projela kolem křiklavě šedého, patrového domu rychlostí tak zběsilou, až měl B. dojem, že ji už nikdy nikdo nedokáže zastavit. Na protější straně ulice cválal s prázdným valníkem pár koní rudých jako vlčí mák, až se čarovně beránky na obloze v rytmu toho kodrcání natřásaly. Lahvově zelená zahrádka s dvěma barevnými skleněnými koulemi na pozadí otevřeného kuchyňského okna se tančivě odvíhla. Na milióny lidí se procházelo po chodnicích, všichni měli civilní šaty, byli jeden hezčí než druhý a každý úplně jiný. Hodně bylo i malých človíčků — někteří šli chodcům sotva po kolena a někteří se dokonce nesli na rukou. A ty ženy!

B. cítil, že se mu oči zalévají slzami, a postoupil do vozu. Průvodčí měla zvonivý, lbečný hlas. B. si zakoupil jízdenku a usedl na konci vozu na posledním, jednotlivém sedadle. Uzářel se do sebe, bál se, že ztratí nad sebou vládu, neučíní-li to. Podíval se z okna a na protějším chodníku, před vraty pivovaru, uviděl muže, jak hledí mladou ženu po tváři. Znovu sáhl do kapsy, ale ani teď nenašel kapsenku, kterým by si utírel s čela čerstvě vyvstalý pot. Na prázdné sedadlo proti němu si sedl dělník, kterému z otevřené aktovky čouhalo deset lahví piva. Průvodčí se zasmála.

„Není to trochu moc?“
„Jsem ženatý člověk, soudružno,“ řekl dělník,
„a moje žena se ráda kouká, když její muž pije.“
„Kouká?“ smála se průvodčí.
„Už jo!“

„To je černé?“
„Černé.“
„Světle je lepší!“
„Moje žena ráda kouká na černé,“ řekl dělník.
Průvodčí se zasmála.

„Ale flašičku byste mi tu mohl nechat!“
„Černého?“
„Třeba černého.“
„Nač?“

Průvodčí se zase rozesmála.
„Vzala bych ji manželovi.“
„Nač by mu bylo černé, když má rád blondatě?“ řekl dělník.

Průvodčí se smála. Dojeli do stanice, B. vystoupil a nasedl do taxíku. Řidič sklopil praporek. „Kam to bude?“ zeptal se po chvíli, když pasažér sám nic neřikal.

„Do Budína,“ řekl B.
Řidič se otočil a prohlížel si hosta.

„Přes který most?“
B. se díval před sebe. Přes který most?

„Vy se v Budapešti nevyznáte?“ ptal se řidič.
„Přes Markétin,“ řekl B.

Vůz se rozjel, B. seděl rovně, neopíral se. Otevřeným oknem vníkal do vozu z prosluněné ulice pach benzínu a prachu a zvonění tramvají. Slunce práznilo na oba chodníky, zleva i zprava, a na asfaltu se prolínalo a pod nohama chodců křížovalo tolik

stně, jako by bylo v ulici lidí dvakrát tolik. V re-
zavém odlesku oranžové plachty nad cukrárnou
si pokuřovala mladá žena. Opodál, na kraji chod-
níku, už měl mladý kašan rozvité listy a ustýlal si
přehřší řídkého chvějivého stínu.

„Až někde uvidíte traťku...“ řekl B. řidiči.

O tři domy dál řidič zastavil. B. vyhlédl z okna:
stáli před dveřmi otevřeného krámu, před horou
červených ředkviček, zeleného salátu, před horou
červených jonatanů. Hned vedle úzkých dveří
traťky.

„Klidně sedte,“ řekl řidič obrácje se k hostu,
„já vám donesu. Jaké kouříte?“

B. se díval na ředkvičky, ruce se mu třáslly.

„Košutky?“

„Ano,“ řekl B., „a krabičku sirek, prosím vás!“
Řidič vystoupil. „Jen to nechte, připočítáme to
k jízděmu. Jedny?“

„Buďte tak laskav.“

„Zapálíte si?“ zeptal se řidič, když se vrátil.
„Můj švagr taky seděl, dva roky. A jeho první
cesta taky vedla do traťky. Vykouřil rovnou dvě
košutky, jednu za druhou, a pak šel teprve domů za
rodinou.“

B. se odmlkel.

„Je to na mně vidět?“ zeptal se potom.

„No, trochu snad ano,“ řekl řidič. „Švagr měl
taky takovou nezdravou barvu. Mohl jste sice být
i v nemocnici, ale tam by vám takhle nepomáčkali
šaty. Jak dlouho jste seděl?“

„Sedm let,“ řekl B.

Řidič si hvízdal. „Politický?“

„Ano,“ řekl B., „půl druhého roku v ccle smrti.“

„A teď vás pustili?“

„Snad,“ řekl B. „Moc je to na mně vidět?“

Řidič pokrčil rameny: „Sedm let,“ opakoval,
„neml divu!“

B. vystoupil u ozubené dráhy, zbytek cesty půjde
pěšky. Chtěl si zvyknout na volný pohyb, než se
shledá se ženou. Sproplimé řidič odmít. „Peníze
budete potřebovat, soudruhu,“ řekl. „Za nic ne-
utrácíte, jen si dopřávejte — každý den maso,
půllitřik dobrého vína, a spravíte se jedna dvě!“

„Na shledanou,“ řekl B.

Naproti, o kousek zpět, viselo ve vykladní skříni
obchodu s módním zbožím úzké zrcadlo. Chvilí
před ním postál, pak šel dál. Protože bylo na Pa-
šaréské třídě mnoho lidí, odbočil na pěšinu, která
stoupala kolem tenisových dvorců po stráni k Her-
manově třídě. Tady bylo zase příliš mnoho prosto-
ru a nezasťavených parcel, obrácených přímo k pro-
tější kopci. Zatočila se mu hlava, usedl na
trávník. Žena ho stejně nečeká, má tedy čas posedět
si tady půlhodinku v trávě, pomyslel si. Naproti za
plotem stála rozkvetlá jablon. B. se na ni chvíli
díval, potom vstal a přistoupil k plotu. Velké bílé
květy, lesklé jako z vosku, seděly tak hustě na vět-
vích, že zadíval-li se člověk zdola do sněhobílé ko-
runy, sotva skrz ni viděl chvějivý pruh syté modré
oblohy. A upřel-li oči na každý kvítek zvlášť, uvi-
děl, že se až uvnitř, v kalíšku, v samém středu,
každý ten srdčitý okvětní plátek pyří nevěstím ru-
mencem. Bzučelo tu tolik včel, kmitaly se jako
zlaté nitky v bílém předivnu květů, až se zdálo, že se
celý strom vlní jako závoj hrozený do větru. B. stál
a naslouchal rozprávění stromu. Našel si dvě větve,

mezi nimiž prosvítal kus nebe, a ještě dál huňatý obláček, který se ani nehýbal a vypadal, jako by v nedozrnlé dálce stála nad kvetoucí jabloni ještě jedna, další. Díval se na oba rozkvetlé stromy, přes dosažitelný na ten nedosažitelný, až pocítil závrat.

Zapomněl si natáhnout hodinky a teď nevěděl, kolik času uplynulo od chvíle, kdy vystoupil z taxíku — obrátil se tedy a zamířil k domovu. Sotva udělal několik kroků, udělal se mu nevolno, až za kerem zvracel; tím se mu ulevilo. Po půlhodině chůze úzkými prosluněnými postranními ulicemi, jejichž kvetoucí ovocné stromy protkávaly stráž, stál před domem. Bydli v prvním poschodí. Z obou stran vrátěk kvetl v zahrádce před domem bílý šetřík. B. vystoupil po schodech.

Na zazvonění mu nikdo neotevřel. Tabulka s jménem na dveřích nebyla. Sešel dolů do suterénu, k správci domu, a zaklepal.

„Dobrý den,“ pozdravil ženu, která mu otevřela. Také ona zhubla, zestárla.

„Koho račte hledat?“

„Jsem B,“ řekl B. „Bydlí tu ještě moje žena?“

„Panebože!“ řekla žena.

B. se díval do země, „Bydlí tu ještě moje žena?“

„Panebože!“ řekla žena znovu, „tak vy jste se vrátili?“

„Vrátil,“ řekl B, „bydlí tu ještě moje žena?“

Žena pusula kliku a otevřela se o dveře. „Tak jste se vrátili...“ opakovala. „Panebože! To víte, že tu bydlí. Ona neví, že přijedete? Bože dobrotivý! To víte, že tu bydlí.“

„Syn také?“

Žena pochopila. „Je zdravý,“ řekla, „zdravý, nic mu nechybí, je z něho hodný, hezký, velký chlapec. Panebože!“

B. mlčel.

„Pojďte dál,“ řekla žena a hlas se jí třásl. „Pojďte k nám. Já jsem věděla, že jste nevinný. Já jsem věděla, že se jednou vrátíte!“

„Nikdo mi neotevřel,“ řekl B. „A zvonil jsem tíkrát.“

„Pojďte k nám,“ opakovala žena, „nikdo není doma. Spolubydlící taky odešli.“

B. mlčel, díval se do země.

„Vaše žena chodí do práce a Jirka je ještě ve škole. Nepůjdete k nám? Přijdou až odpoledne.“

„Spolubydlící?“ opakoval B.

„Moc slušní lidé,“ řekla žena. „Vaše paní s nimi dobře vychází. Panebože, tak vy jste se vrátili!“

B. mlčel.

„Mám tu klíč od bytu,“ řekla žena za chvíli, „jďte nahoru a odpočíte si, než se vaše žena vrátí.“

Na zdi visely na hřebíku dva klíče, jeden žena vzala a zavřela za sebou dveře.

„Pojďte si nahoru odpočinout.“

B. se díval před sebe, do země. „Půjdete se mnou?“

„Půjdu,“ řekla žena, „ukážu vám, v kterém pokoji vaše žena bydlí.“

„V kterém pokoji bydlí?“ ptal se B.

„Víte, oni jsou ti spolubydlící čtyři,“ řekla žena, „tak jim přidělili dva pokoje a vaše paní s Jirkou se odstěhovala do pokojíku pro služku. Ale kuchyň a koupelna jsou společné.“

B. neodpověděl.

„Půjdemte tedy nahoru?“ ptala se žena, „nebo chcete radši počkat u nás, než přijdou domů? Natáhněte se u nás na otoman a trochu si zatím odpočňte.“

„Kuchyně a koupelna jsou společné?“ ptal se B.

„No ano, jsou,“ řekla žena.

B. zvedl hlavu a podíval se ženě do tváře. „Tak se tedy smím vykoupat?“

„Jistěže,“ řekla žena s úsměvem a vzala muže něžně za loket, jako by ho chtěla podepřít. „Jistěže se smíte vykoupat, jak by ne! Vzdývě je to taky váš byt, a vzdývě vám říkám, že kuchyně a koupelna jsou společné. Ráda bych vám zatopila, máme od zimy ještě trochu dříví ve sklepě, ale spolubydlící koupelnu přes den — pokud vím — zavírají.“

B. zase mlčel, zase se díval do země.

„Tak půjdem nahoru nebo půjdete k nám?“ ptala se žena, „pojdte k nám. Já mám práci v kuchyni, nebudu vás rušit, natáhněte se na otoman, možná že se vám podaří i usnout.“

„Děkuji,“ řekl B. „Raději bych šel nahoru.“

Okno pokojíku pro služebnou vedlo na sever, jak to u těchto pokojíků bývá; před oknem stál jasan, vlevo se vrcholek Guggerova vrchu černal smrkovým lesem. Pokojík ležel v zelenavém přítmi jasanu. Když zůstal B. sám a trochu se vydýchal, ucítil vůni své ženy. Sedl si k oknu a dýchal. Díval se do koruny jasanu před oknem. Celým tělem se hroužil do ženiny vůně a dýchal. V úzkém pokojíku byla všeho všudy jedna oprýskaná bílá skříň, železná postel, stůl s jednou židlí; chtěl-li se člověk dostat k posteli, musil židli odstrčit. B. si nelehl,

seděl a dýchal. Na stole ležela kupa věcí — knih, šatstva, hraček; i malé zrcátko tam bylo. Podíval se na sebe do zrcátka, uviděl totéž jako v zrcadle vykládní skříňě poblíž ozubené dráhy. Obrátil zrcátko a položil je na stůl. Ženiny věci na stole neprohlížel. V popelníku seděl červení puntíkovaný míc. Také nad stolem se vznášela vůně jeho ženy.

Sotva znovu usedl k oknu, přinesla správcová velký hrnek bílé kávy a dva pořádné kusy buchty. Snědl je, sotva za sebou zavřela dveře. Zanedlouho zazvonila žena nájemníka z přízemí, i ona mu přinesla šálek kávy, chléb s máslem, klobásu a jablko, právě takový jonatan, jako viděl za výkladní skříňí obchodu. Postavila podnos na stůl, oči měla plné slz, za pár minut odešla. Teď snědl B. i to, co mu přinesla. Stále ještě si nenatáhl hodinky, nevěděl, jak dlouho už tam u okna sedí. Okno vedlo do zahrady za domem, nikdo tudy nechodil. Světlo zelenými, bíle vroubenými listy jasanu chvílemi proběhl lehký váněk a čečral odpolední stíny na oblíbených zdech pokojíku.

Když se B. dosyta nadýchal vůně své ženy a už ji nevnímal, sešel dolů před zahradní vrátka. Zanedlouho uviděl, jak do ulice zahýbá jeho žena, a s ní čtyři nebo pět dětí. Když docházela k vrátkům, zpomalila náhle krok, na okamžik se dokonce zastavila, potom se k němu prudce rozběhla. Také B. se bezděčně dal do běhu. Když byli blízko sebe, žena se pojednou zarazila, jako by si nebyla jista — potom se znovu rozběhla. B. poznal šedý, černě pruhovaný vlněný svetr s dlouhými rukávy, který jí těsně před svým zatčením koupil v jakémsi obchodu vnitřního města. V jeho ženě jako by se zvlášť-

ním, nevidaným a zcela neopakovatelným způsobem mnsila vzdušnost s tělesností. Předstihovala všechny představy těch jeho sedmi let v žaláři.

Když se pustili z náručí, opřel se B. o plot. Opodál stálo čtyři pět chlapců se zvědavým, trochu zaraženým pohledem. Mohlo jim být sedm, snad osm nebo devět let. Nebylo jich pět, byli jen čtyři. B. se opřel o plot a prohlížel si chlapce jednoho po druhém.

„Který je ten můj?“ zeptal se.

Teď se žena rozplakala.

„Pojďme nahoru!“ řekla.

B. ji objal kolem ramenou.

„Neplač!“

„Pojďme nahoru,“ řekla žena s pláčem.

„Neplač,“ řekl B., „který je ten můj?“

Žena prudce vrazila do zahradních vrátek, utíkala k domu a zmizela ve dveřích mezi dvěma keři bílého šerťku. Byla stejně stíhlá jako tehdy, když se rozešli, a měla stejně dlouhé a pružné kroky, jako když jednou, ještě za divčích let, utíkala před krávou s divokými pohyby nezvládnuté bázně v nohou. Ale když ji B. nahoře před dveřmi bytu dohonil, byla už klidná, jen hrud' se jí prudce zvedala, divčí nádra se vlnila pod černé pruhovaným svetrem. Neplakala už, ale pod setřenými slzami měla řasy ještě vlhké.

„Ty můj jediný,“ šeptala, „ty můj jediný!“

Dovedla tak šeptat, že by byl člověk chtěl brát její slova do úst, jedno po druhém.

„Pojďme dovnitř,“ řekl B.

„V bytě teď bydlí ještě jiní lidé.“

„Já vím,“ řekl, „pojdme dovnitř.“

„Ty už jsi tam byl?“

„Byl,“ řekl B., „Který je můj syn?“

V pokojíku si žena před ním klekla, složila mu hlavu do klína a plakala. V tmavé plavých vlasech se cize zaleskly šedé nitky. „Ty můj jediný,“ řekla, „dávka jsem se tě, můj jediný.“

B. ji hladil po vlasech. „Bylo to těžké?“

„Můj jediný!“ šeptala žena.

B. ji nepřestával hladit. „Moc jsem zestárl?“

Žena objala jeho kolena, přitiskla se k němu.

„Pro mě jsi stejně starý jako tenkrát, když jsme se rozešli.“

„Moc jsem zestárl?“ ptal se B.

Ženě se chvíli záda, hlasitě vzlykala. B. odtáhl ruku s jejích vlasů. „Budeš si moct na mě zvyknout?“ ptal se, „zvykneš si na mě zase?“

„Nikdy jsem nikoho jiného nemilovala,“ řekla žena, „miluju tě.“

„Čekala jsi na mě?“ ptal se B.

„Žila jsem s tebou,“ řekla žena, „nebylo dne, abych na tebe nemyslela. Věděla jsem, že se vrátíš. Kdyby ses nebyl vrátil, byla bych zemřela sama. A tvůj syn — tos byl také ty.“

„Máš mě ráda?“ ptal se B.

„Nikdy jsem nikoho jiného nemilovala,“ řekla žena. „Nemohl ses tak změnit, abych tě nemilovala.“

„Změnil jsem se,“ řekl B., „zestárl jsem.“

Žena plakala, tiskla se k mužovým nohám. B. ji znovu pohladil po vlasech.

„Budeme moct mít ještě dítě?“ ptala se žena.

„Snad,“ řekl muž, „jestli mě miluješ. Vstaň!“

Žena vstala.

„Mám ho zavolat?“

„Ještě ne,“ řekl B. „chci být s tebou ještě sám. Je mi ještě cizl. Zůstal v zahradě?“

„Seběhnu dolů a řeknu mu, aby ještě počkal,“ řekla žena.

Když se vrátila, stál B. u okna, obrácen zády do pokoje. Záda jako by měl užší a shrbenější. Neohlédl se. Žena se ve dveřích na okamžik zastavila.

„Řekla jsem mu, aby natrhal tatínkovi kytku,“ řekla vzrušeně ochraptělým hlasem, „na prázdné parcele u sousedů rozkvétá bez, řekla jsem, aby tatínkovi natrhal velikou kytičku.“

„Máš mě ráda?“ zeptal se B.

Žena se k němu rozběhla, objala ho kolem ramen, celým tělem se k němu přitiskla. „Ty můj jediný!“ řekla.

„Budeš si moct na mě zvyknout?“ ptal se B. „Nikdy jsem nikoho jiného nemilovala,“ řekla žena. „Byla jsem s tebou ve dne v noci. Každý den jsem chlapci o tobě vyprávěla.“

B. se otočil, objal ženu a pozorně jí hleděl do tváře. Ve světle soumraku s ulhčením zjistil, že i ona zestárla, třebaže byla krásnější, než si ji po celých těch sedm let den co den a znovu a znovu v paměti vybavoval. Oči měla přivřená, rty s probleskujícími zuby pootevřené, horký dech jejích úst se dotýkal jeho. Husté řasy stínily bledou tvář tam, kde se jí pod očima vlaze leskly stopy slz. Byla odevzdanost sama. B. ji políbil na oči a jemně ji od sebe odstřítil.

„Měj našeho syna taky rád!“ šeptala s přivřenými očima.

„Ano,“ řekl B. „Zvyknu si na něho, budu ho mít rád.“

„Vždyť je tvůj.“

„A tvůj!“ řekl B.

Žena mu ovinula ruce kolem krku. „Umyju tě,“ řekla.

„To budu rád.“

Svlékl se. Žena odestala, uložila mužovo nahé tělo na prostěradlo. Donesla v plechovém umývadle teplou vodu, mýdlo, dva ručníky. Jeden z nich namočila a namýdliła. Umyla muže od hlavy k patě. Dvakrát vyměnila vodu. Muži se chvílemi ještě třáslý ruce, ale tvář už měl klidnou.

„Budeš si moct na mě zvyknout?“ zeptal se.

„Můj jediný!“ řekla.

„Budeš se mnou dnes v noci spát?“

„Ano,“ řekla.

„A dítě?“

„Ustrelu mu na zem,“ řekla žena, „spí velmi tvrdě.“

„A budeme spolu celou noc?“

„Ano,“ řekla žena, „každou noc, až do smrti.“

1956